

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0240053 Herrfallsäng

Länsstyrelsen
Örebro län

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU som skapades för att hejda utrotning av vilda djur och växter och att bevara deras livsmiljöer. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom nätverket av Natura 2000-områden säkerställs livsmiljöer och arter inför framtiden. Varje land är skyldigt att bevara utpekade naturtyper och arter i landets Natura 2000-områden. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. I Örebro län finns 28 av dessa naturtyper. Taiga, slätterängar i låglandet och högmossar är några exempel på utpekade naturtyper i vårt län. I länet ingår 43 arter i fågeldirektivet och 25 arter ingår i habitatdirektivet. Exempel på arter som ingår fågeldirektivet är havsörn, trana och tjäder och exempel på arter i habitatdirektivet är läderbagge, större vattensalamander, asknätfjäril och guckusko.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan (eller skötselplan) med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Även hot mot Natura 2000-området och behov av bevarandeåtgärder, t.ex. skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska tydliggöra inriktningen på förvaltningen av området och ligga till grund för tillståndsprovningar enligt miljöbalken. Bevarandeplanen fastställs av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar ändras; den är ett så kallat "levande dokument".

Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t.ex. beslut om bildande av naturreservat.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen.

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0240053 Herrfallsäng

Kommun: Hallsberg

Områdets totala areal: 43,4 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2017-01-26

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2017-03-20

Markägarförhållanden: Staten genom Naturvårdsverket.

Regeringsbeslut, historik: SPA: Nej, pSCI: 1997-01-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet:

6270 - Silikatgräsmarker

6530 - Lövängar

7230 - Rikkärr

9010 - Taiga

9020 - Nordlig ädellövskog

1013 - Kalkkärrsgrynsnäcka, *Vertigo geyeri*

1014 - Smalgrynsnäcka, *Vertigo angustior*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden

Den långa kontinuerliga slätterhävdnen har tillsammans med det rika flödet av grundvatten och den kalkrika moränen lett till en mycket rik flora, framförallt i ängen, med många sällsynta arter. Även svamp och djurlivet är rikt, här finns bl.a. många kalkgynnade landsnäckor och en fågelfauna som är rik både med avseende på art- och individantal. Området har även lång kontinuitet av gamla ädellövträd, vilket är ovanligt.

Motivering

Herrfallsäng är en av länets främsta växtlokaler med nära 300 identifierade kärlväxtarter. Här finns också ett stort antal rödlistade svamp, fågel- och snäckarter.

Prioriterade åtgärder

Fortsatt slätter och betesdrift anpassad till de arter som är prioriterade i området. Eventuella åtgärder i träd- och buskskikt för att skapa bästa solinstrålning för de hotade arterna i området samt bevarande av naturvärdesträd kopplade till naturtypen lövängar. Hela området är skyddat som naturreservat. En utvidgning av naturreservatet planeras för att förstärka området långsiktiga ekologiska funktionalitet.

Beskrivning av området

Herrfallsäng ligger i en förkastningsslutning med kalkrik morän och med ett rikt flöde av grundvatten. I området finns ädellövskog, kärr, äng och betesmark. Med endast korta avbrott har ängen ”Herrfallsäng” hävdats i åtminstone 200 år, vilket gör den särskilt intressant och värdefull. Övriga delar har en mer varierande historia. Vissa delar har en gång i tiden ingått i ängen, medan huvuddelen av lövskogen har varit betesmark. Den nuvarande betesmarken har i relativt sen tid varit uppodlad, men var ursprungligen äng.

Träd- och buskskiktet innehåller alm, ask, asp, björk, hägg, hagtorn, oxel, rosor, hassel, tibast, videarter och vildapel. I betesmarken är träd- och buskskiktet mycket glest och framförallt koncentrerat till odlingsrösen. Även i ängen är buskar och träd främst koncentrerade till äldre odlingsrösen och bildar där många små dungar omväxlande med stora solbelysta ytor. Många träd är gamla och ihåliga och några är mycket grova. Några träd bär spår av tidigare hamling och flera yngre träd har på senare år nyhamlats.

Lundskogen består av en äldre generation lövträd av alm och ask härrörande från tidigare lövängsbruk, samt en yngre generation lövträd- och buskar av ask, alm, björk, gråal, asp och hassel. I fältskiktet i lundmiljöerna förekommer rikligt med tibast och stora bestånd av skavfräken. Det västra lundskogsområdet består av försumpad eller översilad kalkhaltig sandmark. Här finns ett rikkärr med ett stort antal kalk- och hävdgynnade växter.

Bevarandeåtgärder

Gällande regelverk

- Det krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).
- Området är skyddat som naturreservat enligt 7 kap Miljöbalken.
- Hela arealen 6270 och 6530 området omfattas av landsbygdsprogrammets miljöersättning för betesmarker och slätterängar och är kvalificerad för miljöersättning med särskild skötsel.
- Naturreservatet planeras att utökas ytterligare söder om det befintliga reservatet. Utökningen innebär att mera ädelövskog, betesmark och rikkärr blir skyddat i anslutning till det befintliga Natura 2000-området.

Skötselåtgärder

- 3260 Rikkärr:
Åtgärder har gjorts i rikkärren under 2014 och 2015. Arbetet var att få bort alla gamla avverkningsrester. Eftersom det röjda och avverkade materialet legat så länge och delvis murknat gick det inte längre att köra ut, i stället eldades det på plats. Därefter öppnades kärret upp genom omfattande röjningar av sly och en del mindre träd. Röjningarna har upprepats flera gånger. Även längs med kanten på kärret har röjningar genomförts. Stängsel har satts upp runt kärret för att kunna styra betet bättre och möjliggöra ett extensivt bete. Stubbrytning planeras också för att minska risken att näring läcker ut från stubbarna i rikkärret. Delar av rikkärret har också slåtrats.
- 3260 Rikkärr:
Rikkärret ska skötas genom fortsatta röjningar och regelbunden slåtter och/eller extensivt bete.
- 9010 taiga och 9020 ädellövskog:
Gallring och vid behov röjning av gran.
- 1013 Kalkkärrgynsnäcka och 1014 smalgrynsnäcka:
Fortsatt hävd av rikkärret, men inte för intensivt bete.
Inventering för att eftersöka smalgrynsnäcka. Eventuell återintroduktion av arten.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet

6270 - Silikatgräsmarker

Areal: 6,73 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Silikatgräsmarker är den vanligaste betesmarkstypen i Sverige och har vanligen en örtrik markvegetation. Det är artrika, hävdpräglade gräsmarker på torra–friska, silikatrika jordar. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30 %. Hävdgynnade arter ska finnas.

Silikatgräsmarkerna består av en större betesmark öster om och en mindre betesmark väster om slätterängen. Betesmarkerna är relativt öppna och ligger till stor del på tidigare åkermark. Hassel dominerar buskskiktet tillsammans med rosväxter. Betesmarken hyser både typiska torrängsväxter som brudbröd, getväppling och rödklint och mera fuktkrävande växter som hirsstarr, slankstarr. Den ovanliga ormbunken ormtunga påträffades vid uppföljning av betesmarken år 2013 liksom den rödlistade sommarfibbla.

Bevarandemål

Arealen av silikatgräsmarker (6270) ska vara minst 6,7 hektar. Regelbundet bete ska påverka området. Artsammansättningen i fält- och bottenkiktet ska vara karakteristisk för naturtypen. Ingen igenväxningsvegetation ska förekomma mer än i begränsad utsträckning. Typiska arter såsom gullviva, svartkämpar, darrgräs, bockrot och ängsskallra ska finnas i betesmarken.

Negativ påverkan

- Utebliven eller för intensiv hävd.
- Ett alltför tätt träd- eller buskskikt som minskar solinstrålningen.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt. En rik hävdgynnad flora har utvecklats trots att betesmarken till viss del består av tidigare åkermark. Vissa delar är dock kvävepåverkade och domineras av maskros och hundäxing m.fl. kvävegynnade växter.

6530 - Lövängar

Areal: 9,02 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Vegetationsmosaik med hävdformade lövträd/buskar och ängsytor. Naturtypen har utvecklats genom lång kontinuitet av bl.a. slåtter/bete och lövtäkt, men kan vara stadd i igenväxning och även vara helt igenväxt. Arter som indikerar hävdkontinuitet ska dock finnas. Naturtypen har traditionellt utnyttjats för skörd av vinterfoder. I det gamla jordbrukssamhället var denna naturtyp därigenom ett viktigt markslag. I och med övergången till rationellt jordbruk har lövängarna helt förlorat sin forna betydelse och förekommer numera på ytterst små arealer.

Hela slåtterängen i Herrfallsäng har klassats som löväng. Marken är torr-frisk med ett stort antal odlingsrösen och glest bevuxen med lövträd av ask, alm, lind, björk, lönn och hassel. Vissa träd är hamlade i sen tid. Södra delen är fuktigare och mer tätbevuxen. Ett stort antal slåttergynnade växter finns i ängen. Ett lite ovanligare inslag är ett stort bestånd av kungsängslilja i östra delen av ängen.

Bevarandemål

Arealen lövängar ska vara minst 9,0 ha. Området ska skötas genom årlig slåtter med eventuellt efterbete. Gamla lövträd som präglar lövängen ska stå fria utan konkurrens av andra träd. De gamla lövträden ska vara friställda. Träd- och buskskikt skall anpassas så att ljusinflödet till fältskiktet inte begränsas i sådan utsträckning att grässvålen upplöses annat än inom enstaka mindre partier. Kulturlämningar som gravhögar, rösen och stenmurar ska vara fria från träd och buskar och tydligt framträda i området. Förekomsten av igenväxningsarter såsom hundäxing och älgräs ska vara låg. Vedartad igenväxningsvegetation ska inte förkomma, det vill säga träd och buskar som etablerat sig på grund av att hävden är för svag. Förekomsten av typiska arter som t.ex. – rödkämpar, gullviva, smörboll, sommarfibbla, klasefibbla och svinrot ska vara riklig. Typiska fjärilsarter ska förekomma.

Negativ påverkan

- Minskad eller utebliven slåtter, bete och röjning av igenväxningsvegetation kan på sikt leda till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Utebliven höbärgning leder till förnaansamling med utarmning av den hävdgynnade floran och faunan som följd.
- Årlig slåtter vid fel tidpunkt, t ex för tidigt på säsongen när växterna ännu inte hinner sätta frö, leder med tiden till utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Utebliven hamling skapar ett mer slutet krontäcke vilket missgynnar den ljuskrävande floran och faunan.
- Alltför kraftig röjning av buskar och träd så att organismer som är beroende av dessa strukturer missgynnas.
- Almsjukan och askskottsjukan som slår ut gamla värdefulla träd och yngre ersättningsträd av ask och alm.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt. Det finns dock risk att värdena knutna till träd försvinner. Många träd, främst almar, har dött och flera håller på att dö. Några askar är angripna av askskottsjuka. Floran är dock fortsatt artrik.

7230 - Rikkärr

Areal: 0,9 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Minerotrofa myrar och rika källmiljöer oavsett lutning och förekomster av morfologiska strukturer, där ständig tillförsel av baskatjonrikt vatten från omgivningen sker. Detta medför att pH-värdet i myren vanligen är 6 eller högre. Naturtypens utbredningsområde överensstämmer med områden där berggrunden och/eller jordtäcket är rikt på baskatjoner, vanligtvis kalcium. Rikkärren är generellt oligotrofa-mesotrofa och näringsbegränsade då kalcium komplexbinder fosfat.

Torvdjupet är ofta grundare än i fattigare myrar och kan understiga 30 cm, men bottenskiktet byggs upp av rikkärrensindikerande brunmossor (t.ex. släktena *Scorpidium* och *Campylium*) eller i vissa fall vitmossor. Morfologiska strukturer i torven utgörs i de fall de förekommer av tuvbildning, mindre sträng- och flarkbildningar och källkupoler.

Både öppna och trädklädda rikkärr inkluderas i naturtypen, vilket kan ha en krontäckning av 0-100%. Vegetationen domineras av olika halvgräs och örter. Rikkärren har en speciell flora och fauna som varierar med t ex krontäckningsgrad, kalkhalt och näringsförhållanden.

Tre undergrupper kan urskiljas:

- Öppna hävdade rikkärr (krontäckning 0-30%)
- Öppna ohävdade rikkärr (krontäckning 0-30%)
- Trädklädda och videbevuxna rikkärr (krontäckning 30-100%)

Rikkärr finns i lunden i västra delen av Natura-området. Det har gradvis vuxit igen, men under senare år har åtgärder gjorts för att öppna upp det.

Ett stort antal kalkgynnade arter växer här, bl.a. de rödlistade arterna loppstar (VU) och majviva (NT). Flera kalkgynnade snäckarter är kända från området: kalkkärrsgrynsnäcka (NT), tandsnäcka och busksnäcka.

Bevarandemål

Arealen av 7230 Rikkärr ska vara minst 0,9 hektar. Våtmarkens hydrologi ska vara ostörd och det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Grundvattenytan ska variera naturligt och vara hög under större delen av året. Området ska vara välhävdad av antingen bete eller slätter. Störningar som orsakar positiva effekter kan förekomma som t ex periodvis översvämning, tramp, bäverdämmen etc. Kärret ska vara öppet utan indikation på att det sker igenväxning av vass, buskar eller träd eller annan vegetation med en krontäckning på 0-30%. Vegetationen är karakteristisk för naturtypen och artrik. Bottenskiktet ska domineras av brunmossor. Negativa indikatorarter såsom vass och blååtätel ska endast förekomma i begränsad utsträckning. Vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma. Typiska arter såsom tagelstarr, axag, gräsull, stor skedmossa, späd skorpionmossa och korvskorpionmossa ska finnas.

Negativ påverkan

- Spridning av kalk, aska eller gödningsämnen ger drastiska förändringar på vegetationens artsammansättning. Motsvarande spridning av kemiska substanser i närheten kan också skada naturtypen genom luftburen deposition eller genom transport med tillrinnande vatten.
- Ökad våtdeposition av kväve kan påverka naturtypen och öka igenväxningstakten.
- Rikkärret hyser en delvis hävdgynnad flora som hotas av igenväxning.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt. Rikkärren har tidigare varit igenväxta, men åtgärder har genomförts för att öppna upp dem och genom slätter och/eller extensivt bete finns möjlighet för de hävdgynnade arterna att finnas kvar i området.

9010 - Taiga

Areal: 3,36 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Naturtypen förekommer i boreal-boreonemoral zon på torr-blöt och näringsfattig-näringsrik mark och innefattar i typfallet produktiv skogsmark. Enstaka områden finns i kontinental region. Trädskiktets krontäckningsgrad är normalt 30-100% och utgörs av gran, tall, björk, asp, rönn och sälg. Små inslag av andra inhemska trädslag kan förekomma. Skogen ska vara i ett sent eller i ett relativt sent successionsstadium. Det ska finnas gamla träd och död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. Egenskaper och strukturer som är typiska för naturskog finns normalt även i yngre successionsstadier. Skogens hydrologi ska inte vara under stark generell påverkan från markavvattning. Näringskrävande örter finns endast undantagsvis.

Sydöstra delen av området är en triviallövskog som är klassad som taiga. Denna del utgörs av en sent igenvuxen löväng med ett trädskikt dominerat av ask, asp, alm och björk. Gran har gallrats bort under ett par tidigare restaureringsomgångar. Buskskikt av hassel, try, måbär, nypon och hagtorn.

Bevarandemål

Målet är en lövlund med stor andel död lövved och där gamla lövträd kan utvecklas.

Negativ påverkan

Inväxning av gran.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är inte gynnsamt med utgångspunkt från naturtypen taiga. Typiska arter för naturtypen taiga saknas. Om ädelövträden klarar sig trots almsjuka och askskottsjuka kan området på sikt utvecklas till 9020 nordlig ädellövskog.

9020 - Nordlig ädellövskog

Areal: 12,2 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Naturtypen är en övergångsform från boreala till nemorala skogstyper och förekommer på mark som är torr-fuktig och relativt näringsrik. Trädskiktets krontäckningsgrad är normalt 50-100%, och ädellövträd utgör normalt minst 50% av grundytan, men lövdominerad naturskog med ned till 30% ädellöv kan föras till naturtypen. Viktiga komponenter i trädskiktet är ek, alm, ask, lind och lönn.

Skogen ska vara, eller i en relativt nära framtid kunna bli naturskog eller likna naturskog med avseende på egenskaper och strukturer. Den kan ha påverkats av t.ex. plockhuggning, bete eller naturlig störning. Skogen ska vara i ett sent eller i ett relativt sent successionsstadium. Det ska finnas gamla träd, död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. Skogens hydrologi får inte vara under stark generell påverkan från markavvattning. Naturtypen har en lång kontinuitet som lövträdbärande mark. Betes- eller slätterbruk har vanligtvis förekommit men områdena är nu igenvuxna. Delar av naturtypen kan på grund av terrängförhållanden, endast varit marginellt påverkade av bete under lång tid. Naturtypen är mycket artrik och rödlistade arter av epifytiska kryptogamer, vedlevande insekter, samt marklevande flora och fauna förekommer. Artsammansättningen varierar med skogens slutenhet. Ett extensivt bete är ibland önskvärt, eftersom naturtypen ofta nyttjats som betesmark eller slättermark.

Järnvägen delar av Natura-området i en sydlig och en nordlig del. Den del som klassats som nordlig ädellövskog ligger norr om järnvägen. Skogen består här av en igenvuxen löväng med en äldre generation spärrgreniga lövträd av alm och ask, samt en yngre generation lövträd av ask, alm, björk, gråal, asp, mm. I buskskiktet finns hassel, try, måbär m.fl. buskar samt enstaka unga granar. Områdena har i stort sätt fått utvecklas fritt sen 1934 fransett bortröjning av gran i den västra delen. I samband med att almsjukan slog till i reservatet 1996-97 avverkades en del nydöd alm i området. Därefter har ingen ytterligare avverkning av död alm skett i området. Däremot har träd som riskerade att falla på järnvägen fällts eller kapats av på höjden. Veden från dessa träd har lämnats kvar i området.

Lövskogen är väl dokumenterad avseende storsvampar. Bl.a. har de rödlistade arterna almsprängticka (VU), gult porskinn (VU) och vågticka (VU) noterats norr om järnvägen liksom flera för naturtypen typiska arter.

Bevarandemål

Arealen av (9020) ska vara minst 12,2 hektar. Småskaliga naturliga processer, t.ex. trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning ska påverka dynamik och struktur. Skogen ska bestå av olika trädarter till följd av naturlig störningsdynamik och succession. Trädskiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Det ska finnas gamla träd och föryngring av nya träd som efterträdare av följande trädarter: ask, alm, ek, lind, fågelbär och lönn. Det ska finnas ett buskskikt med olika växtarter såsom hassel. Följande strukturer/substrat ska finnas: död ved i olika former inklusive levande träd med döda träddeklar (enstaka); träd med hackspettsbohål. Gran och sly/ungträd ska inte tillåtas ta överhanden eller skada de biologiskt gamla och värdefulla träden i området. De för naturtypen typiska arterna hasselticka, platticka och fläckticka ska finnas i området.

Negativ påverkan

- Askskottsjuka och almsjuka utgör ett hot mot återväxten av ädellövträd.
- Ingrepp i närliggande områden i form av dikning och andra markavvattnande åtgärder kan påverka naturtypens hydrologi och hydrokemi på ett negativt sätt.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt.

1013 - Kalkkärrsgrynsnäcka, *Vertigo geyeri*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Kalkkärrsgrynsnäcka lever i öppna rikkärr. Den viktigaste miljön för arten är extremrikkärr. Arten förekommer även i kalkfuktängar och sällsynt i rikare stråk i mosselaggar och i gles sumpskog. Arten är inte extremt kalkkrävande vilket visas av att pH-värdet på lokaler i Syd- och Mellansverige ligger i intervallet 5,75–7,5. Ofta hittar man arten i svagt sluttande områden med rörligt grundvatten, medan den verkar vara betydligt ovanligare i våtar och liknande områden med stillastående vatten. Förekomsterna är ofta koncentrerade till små partier av lämplig kärryta. Arten är fuktighetskrävande och hittas främst i mossrika och ständigt fuktiga partier där det finns tuvor av lågväxta starrarter. Förkärleken för tuviga områden är förmodligen kopplad till att snäckorna genom att förflytta sig i vertikalled snabbt och enkelt kan hitta ”rätt” fuktighet.

Bevarandemål

Populationen kalkkärrsgrynsnäcka ska vara livskraftig i området. Kalkkärrsgrynsnäckans livsmiljö i rikkärret ska skötas så att arten gynnas. Områdets hydrologi ska vara ostörd. För hårt tramp eller körspår som medför negativ påverkan på arten ska inte förekomma i området.

Negativ påverkan

- Det allvarligaste hotet mot kalkkärrsgrynsnäckan är utdikning, dränering och andra ingrepp som ändrar de hydrologiska förhållandena och leder till uttorkning av artens livsmiljöer. Arten kan påverkas negativt även av perifera dikningsföretag, ledningsgrävning och vägdragninga om de leder till sänkt grundvattennivå eller ändrad hydrologi på lokalerna.
- Eutrofiering leder till igenväxning och förändrade växtsamhällen.
- Upphörd hävd kan leda till omfattande igenväxning med träd och buskar.
- För höga djurtätheter kan leda till att rikkärrens strukturer förändras samtidigt som det i värsta fall kan leda till eutrofiering till följd av allt för stor tillförsel av urin och dynga från djuren.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för kalkkärrsgrynsnäckan i området bedöms som gynnsamt. Arten är klassad som nära hotad (NT) i svenska rödlistan. Arten påträffades i kalkkärret år 2009. Det är inte känt hur vanlig den är i området. Men både röjningar och slåtter och förutsättningarna är goda för en fortsatt hävd, vilket bör gynna arten på sikt.

1014 - Smalgrynsnäcka, *Vertigo angustior*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Smalgrynsnäcka förekommer i ett brett spektrum av miljöer. Samtidigt är smal-grynsnäckan mycket specifik när det gäller valet av mikrohabitat; det gäller hela tiden att hitta rätt fuktighet och rätt struktur på förnan. Smalgrynsnäckan är kalkgynnad. Smalgrynsnäcka förekommer i flera olika typer av skog. Glesa askdominerade lövkärr är en prefererad miljö, där den företrädesvis återfinns i halvöppna partier, men arten förekommer även i relativt torr skog. På många av skogslokalerna hittar man den i branter och blockdominerade partier. På skogsdominerade lokaler är det viktigt att det finns träd vars löv erbjuder lättillgängliga kalkkällor i form av kalciumcitrat, som t.ex. lind, ask, lönn, hassel och sälg. Arten förekommer även i kalkrika betesmarker med svagt till måttligt betetryck; men om betetrycket blir för hårt försvinner den. I torr betesmark hittar man ofta den i anslutning till fuktiga sänkor, strandbrinkar och i branter. En annan viktig miljö är rikkärr och kalkfuktängar.

Smalgrynsnäckan accepterar ganska täta bestånd av starr. Förekomst av enstaka högre örter som t.ex. älgört och hampflockel är inget problem, men uppstår det täta bestånd av högväxta örter p.g.a. hög näringshalt brukar arten försvinna. Mikrohabitatet är viktigt och smal-grynsnäckan förekommer främst i lucker, något fuktig förna. Den är starkt beroende av stabila förhållanden i markens förnaskikt och klarar inte översvämningar, däremot kortvarig översköljning och viss saltpåverkan. Under torrare perioder söker den sig ner en liten bit i marken och uppehåller sig i det översta jordlagret.

Bevarandemål

Populationen smal-grynsnäcka ska vara livskraftig i området. Smalgrynsnäckans livsmiljö i rikkärret ska skötas så att arten gynnas. Områdets hydrologi ska vara ostörd. För hårt tramp eller körspår som medför negativ påverkan på arten ska inte förekomma i området.

Negativ påverkan

- Det allvarligaste hotet mot smal-grynsnäcka är utdikning, dränering och andra ingrepp som ändrar de hydrologiska förhållandena och leder till uttorkning av artens livsmiljöer. Arten kan påverkas negativt även av perifera dikningsföretag, ledningsgrävning och vägdragningar om de leder till sänkt grundvattennivå eller ändrad hydrologi på lokalerna.
- Eutrofiering leder till igenväxning och förändrade växtsamhällen.
- Upphörd hävd kan leda till igenväxning med träd och buskar.
- För höga djurtätheter kan leda till att rikkärrens strukturer förändras samtidigt som det i värsta fall kan leda till eutrofiering till följd av allt för stor tillförsel av urin och dynga från djuren.
- Stödutfodring i marker med betade rikkärr kan leda till eutrofiering och igenväxning med högrörtsvegetation.
- Försämrade miljö till följd av utsläpp av försurande och gödande ämnen.
- Avverkning/gallring i skogsbiotoper kan leda till uttorkning.

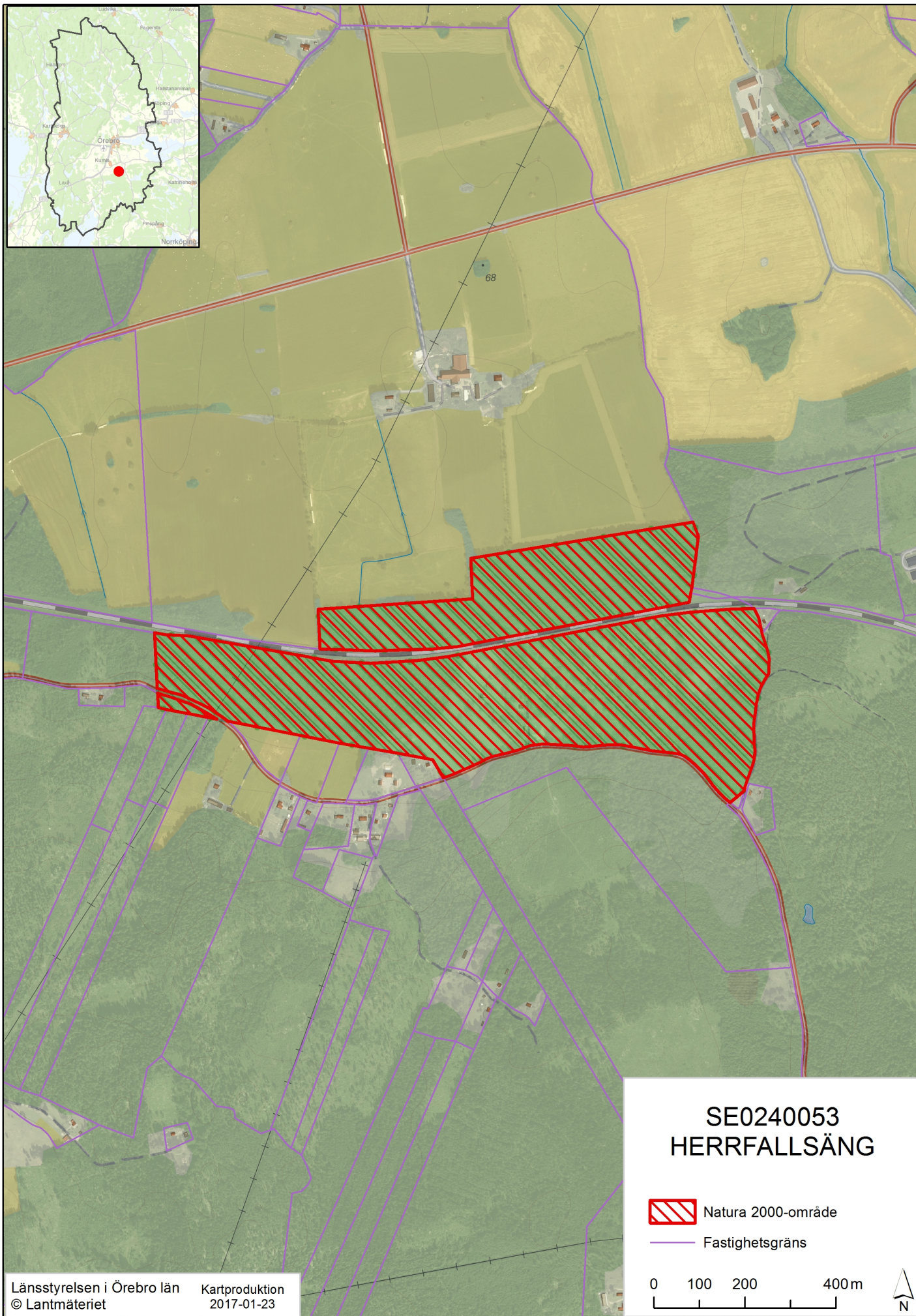
Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för smal-grynsnäckan är okänt. Det finns inga aktuella fynd från området.

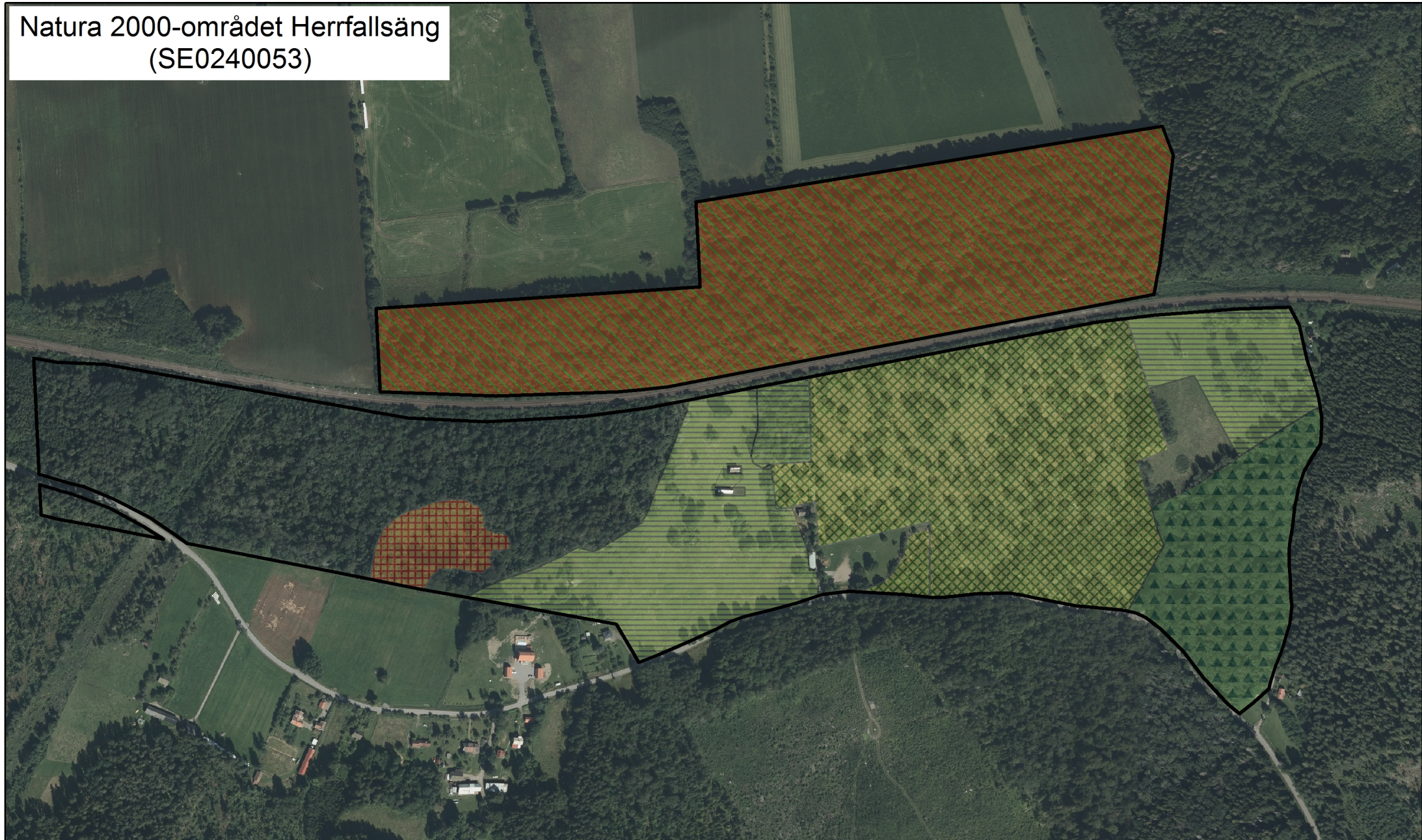
Dokumentation

- Artportalen, ArtDatabanken SLU (www.artportalen.se)
- Ekolm, E. och Hallin, G. 1980. Översiktlig naturvårdsinventering av Hallsbergs kommun, område 31-32. Utförd i fält 1976, redovisad 1980. Länsstyrelsen i Örebro län.
- Furuholm, L. 1971. Vegetationsundersökning av naturreservatet Herrfallsäng. 3-betygsuppsats i systematisk botanik vid Göteborgs universitet.
- Jordbruksverket. 2002-2004. Inventering av värdefulla ängs- och betesmarker. Jordbruksverkets databas TUVA och GiS-skikt.
- Länsstyrelsen i Örebro län. 1984. Naturvårdsöversikt Örebro län, område T 22 Hallsberg. Publ. nr 1984:5.
- Länsstyrelsen i Örebro län. 1995. Inventering av ängs- och hagmarker i Örebro län, södra delen objekt 61:80. Publ. nr 1995:14.
- Länsstyrelsen i Örebro län. 2000. Skötselplan för naturreservatet Herrfallsäng.
- Länsstyrelsen i Örebro län. 2001. Åtgärdsplan enligt miljö- och landskapsbygdsprogrammets miljöersättning för betesmarker. Gäller 2001-2005. T 1701.
- Länsstyrelsen i Örebro län. 2005. Basinventering av Natura 2000-områden i T-län 2004-05, objekt SE0240053. Opublicerat.
- Länsstyrelsen i Örebro län. 2013. Uppföljning av Natura 2000-områden i T-län 2013, objekt SE0240053. Opublicerat.
- Nilsson, K.G. 2003. Svampar i naturreservatet Herrfallsäng. Opublicerat.
- Pettersson, T. 2009. Rikkärrsinventering i Örebro län 2005 – 2007. Länsstyrelsen i Örebro län, publ.nr. 2009:05.

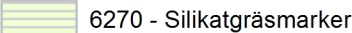
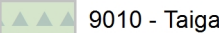
Översiktskarta

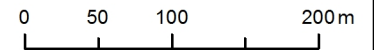

Natura 2000-området Herrfallsäng
(SE0240053)

Naturtyp

	6270 - Silikatgräsmarker		9010 - Taiga	Yttergräns
	6530 - Lövängar		9020 - Nordlig ädellövskog	
	7230 - Rikkärr			

Kartproduktion
2016-12-02

Länsstyrelsen i Örebro län
© Lantmäteriet

Länsstyrelsen
Örebro län

Länsstyrelsen i Örebro län
Stortorget 22, 701 86 Örebro
010-224 80 00
orebro@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/orebro